

מסורת הש"ס

(א) זכמים (ז: טז.) (ב) [נלקמן (ז: טז.)] (ג) [לעיל טו:]; נלקמן קב: (ד) [טס:]; (ה) [פי' שלם יחשדו הטעם בו כי לאכלו נגע בו הילכך גזרו בו טומאה כי ערוך ערך חשוד ע"ש יבוא ופשט נחמד ולפי' יחשדו קושת מוספות ד"ה משום חשדי כהונה]; (ו) [חולין עב: עג:]; (ז) [ערוינין קב. ועינן]; (ח) כס"ח: הירק; (ט) ויקרא טו:]; (י) [ע"כ]; (יא) [שמות טט:]; (יב) כס"ח: ד"ה חתם וקדושין יג: ד"ה כסס ותכונות כ: ד"ה אחד וזמית: כז: ד"ה יח הכי ומתנאן סג: ד"ה ר"י]; (יג) [ועיין פסקי מוס' זכמים פ' דס טמלת סעיף טט:]; (יד) [שבת קלג:]; (טו) [וע"כ מוס' סנהדרין מה: ד"ה משמשין כ"ו].

הגהות הב"ח

(א) גמרא ויש עליו כוית בשר במקום אחר אין זו: (ב) תוס' ד"ה כשהוא וכו' לרצח שפירס לעיל י"ב פי' הלא טוהא ס"ל כ"ה טעמא משום הפסד קדשים אבל לא כרצח דקאמר דלמלא אכל נורא אלם ס"ל דלמלא ודאי הפסד קדשים:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הרי זה בלתי כדאמר בפ"ש. עיין נלקמן דף ט"ז כס"ח: ד"ה א"ת מו"ל: תוס' ד"ה משום חשדי כהונה י"ל דאף עיין סנהדרין מה ע"ה מד"ה משמשין:

מוסף רש"י

הפיגול והנוטר מוטמאין את הידיים. ואע"פ שאין אכל מטמא אדם, גזרו עליהן לטמא מיהא את הידים ולא לטמא את הגוף (לעיל טו:). מאן דמתני אפיגול משום חשדי כהונה. גזרו עליו טומאה שלא יפגולו כרצח להפסיד את הנעלים, ועוד שנלמדין לו ולין לכהן כהן אלם מה וזכוי ופושטס מביד לשם טמאת כדי לאוכלן כולם ומשם את גזרו טומאה (קלטו עב. ועי"ש ברשכ"ס). ומאן דמתני אנוטר משום חשדי כהונה. שלא יטמאין חבירין (שם). חבירי אובלין. סהן רכין איט חשוד חבירו (חורין עב.). דמפרתי. דמפרתי (ביצה ב. ע"ש). בני חבורה. הנמנן על הפסח, זריזין הן. דכל העוקבין בקדשים זריזין ומתנמים (ערוינין קב.).

מוסף תוספות

א. [נדקאין אקרא. מוס' כמותות כ: ד"ה חתם. אבל הכא נבדחחולא לא קאי אמרינן אין להקפיד איהו משום חתילה. מוס' שאלן. דאי אפשר שיהא ישרוקי ומתנאן מן המחשבתים. מוס' שאלן. ועי' הגהות סכ"ח כחן. דאפי' ע"כ גומרתא לא הוי קרא דואכלו את הבשר ודוקא כל הבשר, אבל לא ע"י שבידה, כיון שאי אפשר שלא ישרוקי מעט מן המזו. שם. ה. אע"כ דבלאו הכי איכא לאו דכל חותיר. מוס' סנהדרין מה: משמשין. ד. [נדקאין לענין איסור שבת מיירי. שם.

במקום החתיכה היא, ומקום החתיכה קודם החתיכה מקום סתור הוא, וקיימא לן זו היא טומאת סתרים ולא מטמאה. וכבר פירשנוהו בפרק בהמה המקשה לילד. ולשם רבינא מפרקי אפילו חתם רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהדרי, כלומר כיון דלחתיכה קאי כחתוך דמי ואינה טומאת בית הסתרים אלא טומאה גלויה היא, ובאלו חתיכה אחת נוגעת בחבתה. ושענין הא דתנן אבר שחור חותך בבשר ומפרישו ומה שבפנים כשר, בזמן שאין בשר היוצא כוית לא נחאת ליה טומאה כלל. תיש בשר שחור היוצא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה טהור מאי לא יוצא מחבורה לחבורה טהור. ללא דשבידת העצם צעם מה שבידת העצם לא פסול ליה אף יציאתו לא פסול ליה. ואקשינן א' הכי טהור ומותר הוא אימא סיפא והאובלו הרי זה בלא תעשה דהנתי בתורת כהנים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בכל לרבות היוצא, והבשר כל טהור יאכל בשר, לרבות בשר הפנימי שהוא מותר כמאן אמרו אבר שיצא מקצתו כו'. בשלמא למאן [דאמרן] ביוצא כביצה, מוקי כל בדלית ליה כביצה אלא כוית, הלכך עובר משום אוכל חוץ למחיצתו, ואין עובר משום יוצא, דהא לית ביה כביצה. אלא למאן דבעי ביוצא כוית הואיל והאובלו בלא תעשה לא אפשר בפחות מכזית אמאי טהור ומותר. ואסיקנא דאין דפסח דברי הכל לא גזרו בו טומאה, דבני חבורה זריזין הן, כי קא מבטיא לן יוצא בקדשים. ועלתה בתיקו.

לא הכי קאמר כו'. לעולם אכילה במקום שצירה זעינן ואחד עצם שאין עליו כוית נזר דקאמר הכי קאמר אין עליו נזר מנבחין ויש בתוכו מוח מבפנים ובמקום שצירה ואשמעינן דלכילה מוח אכילה היא: והסניא. בניחומא מוח ולא אמרינן לימי עשה דאכלו את הבשר וידחה את לא תעשה דצירה: ומה אני מקיים ואכלו את הבשר בצנצר שעל העצם. אבל מוח לא דליכא לאוקמה צנצור נמי ועל ידי גחלת דלא מנריך ליה קרא מילתא דלתי צה לדי תקלה דילמא פקע: שאין סלמוד לומר. שלא הולך ללמד איסור שצירה: אבר שיאל מקלטו. ולריך לחמוך את אינקרינ"י. עד שמגיע לעצם וקולף. הבשר שלא יאל: עד שמגיע לפרק. שמתחברין שם שני עצמות: וחוסף. את הפרק ומשליך את העצם שיאל מקלטו ויאכל נזר הקלף: נקלוף צה פורסא. במקום שצירה סביב: משום פקע. שמה יפקע וישנר תחת הבשר כשיכע על מקום הקלף: צקולית. דרודני"ל של הידי דיש בו מוח מתוכו לא מהניא ליה קליפה: מטמאין את הידיים. מדרבנן: חד אמר משום חשדי כהונה. שחשדין לפגל קרבן משום איצה גזרו על הפיגול שיטמא את הידים כדי שיהא זה כריך להטביל ידיו קודם שיגע בקודש ויטריחוהו: וחד אמר משום עצלי כהונה. המטמאלין באכילה קדשים גזרו טומאה על הנוטר כדי להטריחו עליהם: מר חסני. טעמא דיד' חשדי אפיגול ומר מתני טעמא דידיה עצלי אנוטר: מר חסני. צין פיגול צין נוטר כזוית גזור רבנן דלעיתמא: באיסורו. כשיעור איסור אכילתו שהוא חייב עליו כזוית: טעמאסו. כשיעור טעמאסו דאובליס דאורייתא כביצה: הא קא מיטמי. פינמי מחמת מנגעו של יוצא המחוצר לו: ומשני טומאה צית הסתרים היא. כל מנגע חיצור צית הסתרים שאין מקום מנגעו נראה. וטומאת צית הסתרים נפקא לן במסכת נדה דלא מיטמיא מוידיו דלא טעף צמיס"פ צ"ל יוצא דופן (דף מג.) דבעינן נגיעה צידים שהן צגלי: ולרבינא דאמר. צפרק צהמה המקשה (חולין עג.) לגבי מנגע חיצור דאובליס כמאן דמפרתי דמו ולא הוי חיצור ולא מנגע צית הסתרים מיקרי: דליס חצורה לחצורה. דקמיה"ה מפרש לא תעשה דליה: מאי לאו טהור. מלטמא: ואסור. לאכול כשאר יוצא חוץ למחילה דמחילת פסח מקום אכילתו היא ואפילו הכי קתני טהור: לא טהור ומוטר. דלא פסול יוצא אימא ציה אכל יוצא חוץ למחילה לעולם אימא לן דמטמא:

הרי זה צלה תעשה. כדאמר ° צפרק כל שעה (לעיל כד.) לא יאכל כי קדש הס"כ כל שצדקש פסול צה הכבוד ליתן לא תעשה על אכילתו אלמא יוצא חשיב ליה ואפי' הכי קתני טהור: צשנמא למאן. דמתני אפיגול ונוטר כביצה מני אינאל ודאי דקתני טהור דגזור טומאה שם. ריש רביס ומוריס"ט זה את זה מלהוילא ולא אינערין לחמורוי עלייהו שלא יצואו לדי יציאה: מוסף רש"י. א. [נדקאין אקרא. מוס' כמותות כ: ד"ה חתם. אבל הכא נבדחחולא לא קאי אמרינן אין להקפיד איהו משום חתילה. מוס' שאלן. דאי אפשר שיהא ישרוקי ומתנאן מן המחשבתים. מוס' שאלן. ועי' הגהות סכ"ח כחן. דאפי' ע"כ גומרתא לא הוי קרא דואכלו את הבשר ודוקא כל הבשר, אבל לא ע"י שבידה, כיון שאי אפשר שלא ישרוקי מעט מן המזו. שם. ה. אע"כ דבלאו הכי איכא לאו דכל חותיר. מוס' סנהדרין מה: משמשין. ד. [נדקאין לענין איסור שבת מיירי. שם.

במקום החתיכה היא, ומקום החתיכה קודם החתיכה מקום סתור הוא, וקיימא לן זו היא טומאת סתרים ולא מטמאה. וכבר פירשנוהו בפרק בהמה המקשה לילד. ולשם רבינא מפרקי אפילו חתם רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהדרי, כלומר כיון דלחתיכה קאי כחתוך דמי ואינה טומאת בית הסתרים אלא טומאה גלויה היא, ובאלו חתיכה אחת נוגעת בחבתה. ושענין הא דתנן אבר שחור חותך בבשר ומפרישו ומה שבפנים כשר, בזמן שאין בשר היוצא כוית לא נחאת ליה טומאה כלל. תיש בשר שחור היוצא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה טהור מאי לא יוצא מחבורה לחבורה טהור. ללא דשבידת העצם צעם מה שבידת העצם לא פסול ליה אף יציאתו לא פסול ליה. ואקשינן א' הכי טהור ומותר הוא אימא סיפא והאובלו הרי זה בלא תעשה דהנתי בתורת כהנים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בכל לרבות היוצא, והבשר כל טהור יאכל בשר, לרבות בשר הפנימי שהוא מותר כמאן אמרו אבר שיצא מקצתו כו'. בשלמא למאן [דאמרן] ביוצא כביצה, מוקי כל בדלית ליה כביצה אלא כוית, הלכך עובר משום אוכל חוץ למחיצתו, ואין עובר משום יוצא, דהא לית ביה כביצה. אלא למאן דבעי ביוצא כוית הואיל והאובלו בלא תעשה לא אפשר בפחות מכזית אמאי טהור ומותר. ואסיקנא דאין דפסח דברי הכל לא גזרו בו טומאה, דבני חבורה זריזין הן, כי קא מבטיא לן יוצא בקדשים. ועלתה בתיקו.

ביצד צולין פרק שביעי פסחים

פה.

אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח. הכא מוזכר שאינו פשוט קודם וכן צפ' הכולך (ויצמות חתם). כל הנשים לא ינשאו עד ג' חדשים אחד צמולות ואחד אלמנות כו' תנא נמי צרישא צמולות שאינו פשוט והיכא דליכא פלוגתא או קאי אקרא דרך להזכיר פשוט קודם כההיא דראש

השנה (דף עט:) דתנן אמר רבי אלעזר לא התקין רבן יוחנן צן זכאי שיהו מוקעין אלא ציצנה אמרו לו א' ציצנה כו' כלומר כמו פשטון כל שמוקעים ציצנה כך כל מקום שיש צ"ד וכן צצנא קמא (דף נ:.) אחד צור אחד שיח ומערה דקאי אקרא דכתיב צור וכן צסוטה (דף מג.) אחד הצונה ואחד הלוהא כו' ^א וכן צפ"ק דסוכה (דף כ.) גבי א' גדולה וא' קטנה כו' ^ב **כשהוא אומר ועצם לא ישרבו בו בפסח שני כו'.** צפ' דסמס צצירת עצם (דף טז:) יליף מהכל דלין עשה דומה ל"ת צקדשים מדתצב רחמנא גבי פסח ועצם לא תשצור צו וקשה היכי יליף מינה ואמאי נמי כריך קרא הכא הא צעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה ^ט ועוד קשה לרשצ"א דהכא אפשר לקיים שיהיה על ידי גומרתא דהסורף צעצמות אין צו סמס צצירת עצם וקיימא לן ^ס דליכא דיכול לקיים שיהיה לא אחי עשה ודחי ל"ת ומיך רבינו חיים לרשצ"א ^ס דלרצא שפירס לעיל צגומרתא דאסור משום הפסד קדשי ^ג אחי שפיר ^ד **משום חשדי כהונה.** וא"ת כמו קן לא יחושו לעשות צטומא ^ה ^ו דלדאף לרשעים חמירא להטומאה ^ז כדאמרין צימא (דף כג.) ללמדן שצמורה עליהן טהרת כלים יומת משפיות דמיס: **טומאת בית הסתרים היא.** וא"ת התינא לרי יוסי אלם לרי מאיר דפליג עליה ומיימי לה צפ' צהמה המקשה (חולין עב:) דאית ליה דמטמא מאי איכא למימר וי"ל דקיימא לן כר' יוסא לגבי ר' מאיר: **ולרבינא דאמר חיבורי אובלין כמאן דמפרתי כו'.** וא"ת צלה ציצנא כיון דס"ד דליכא שיעור לטמוי צמה שיאל לחוך הוה מני לאקשוי דמסקינן צפרק צהמה המקשה (שם) דמודה ר' יוסי צשנא על שלם הצאות מצגד גזול צצנעת פרישתו מאציו מקצל טומאה מאציו וי"ל הכא וי"ל דליכא לאוקומה צצנמות ככל כהן וכן משני צפ' אמרו לו (כריתות טו:) גבי אצד המדולדל צדאס טהור מיהו הכא כיון שאינו חותך העצם אלם חותך סביצו העצם אינו יכול להחמ ככל כמו וצירושלמי מוקי צמוך ומשליך צמעט מעט: **דבני חבורה זריזין הן כי קמביעיא לן יוצא קדרשים.** וא"ת דצפ' המולא תפלין (עירוינין קג.) משמע איפכא דקאמר כהנים זריזין הן אמרינן צני חצורה זריזין לא אמרינן ומיך רי"ל דלא דמי דגבי צני חצור' שייך למיגזר טפי שמה יתמה מלגבי כהנים דהא מילתא לא שייכא לפסח כלל אצל צמדי דשייך לפסח כגון יוצא זריזין צני החצורה יותר מכהנים: הולאה

הא חבורה זריזין הן ומוזהר זוהירי מחבורה

כלא חבורה זריזין הן ומוזהר זוהירי מחבורה

אכילתו בכזית, אף איסור נגיעתו בכזית. וחד אמר כביצה כטומאת אובלין. איבעיא להו בשר היוצא חוץ למחיצתו ונפסל גזרו בו טומאה או לא. ואיתנין למפשט לה ממתני דתנן אבר שיצא מקצתו חותך כו' ואי אמרת גזרו בו אע"פ שחשוכו ומפרישו מן הבשר תנשאר באבר מבפנים מאי הוי, גג הבשר שבפנים נטמא מן הבשר שיצא. ושענין נגיטת הבשר בבשר ובפרישו מן הבשר כהנשא באבר מבפנים מאי הוי, ולשם רבינא מפרקי אפילו חתם רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהדרי, וכבר פירשנוהו בפרק בהמה המקשה לילד. ולשם רבינא מפרקי אפילו חתם רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהדרי, כלומר כיון דלחתיכה קאי כחתוך דמי ואינה טומאת בית הסתרים אלא טומאה גלויה היא, ובאלו חתיכה אחת נוגעת בחבתה. ושענין הא דתנן אבר שחור חותך בבשר ומפרישו ומה שבפנים כשר, בזמן שאין בשר היוצא כוית לא נחאת ליה טומאה כלל. תיש בשר שחור היוצא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה טהור מאי לא יוצא מחבורה לחבורה טהור. ללא דשבידת העצם צעם מה שבידת העצם לא פסול ליה אף יציאתו לא פסול ליה. ואקשינן א' הכי טהור ומותר הוא אימא סיפא והאובלו הרי זה בלא תעשה דהנתי בתורת כהנים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בכל לרבות היוצא, והבשר כל טהור יאכל בשר, לרבות בשר הפנימי שהוא מותר כמאן אמרו אבר שיצא מקצתו כו'. בשלמא למאן [דאמרן] ביוצא כביצה, מוקי כל בדלית ליה כביצה אלא כוית, הלכך עובר משום אוכל חוץ למחיצתו, ואין עובר משום יוצא, דהא לית ביה כביצה. אלא למאן דבעי ביוצא כוית הואיל והאובלו בלא תעשה לא אפשר בפחות מכזית אמאי טהור ומותר. ואסיקנא דאין דפסח דברי הכל לא גזרו בו טומאה, דבני חבורה זריזין הן, כי קא מבטיא לן יוצא בקדשים. ועלתה בתיקו.

עין משפט גר מצוה

צח א מיי" פיי מהל' ק"פ הלכה ג:
צב ב מיי" פ"ח מהלכות אבות הטומאה הלכה ג:
צב ג מיי" פייט מהל' ק"פ הלכה ג:
ק ד מיי" פ"ח מהל' אבות הטומאה הל' ה:

תורה אור השלם

1. בבית אחד יאכל לא חותציא מן הבית מן הבשר חוצא ועצם לא תשרבו בו: שמה יב מו יאכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מדרים יאכלוה: שמות יב ח 3. לא ישאירו מקננו עד בקר ועצם לא ישרבו בו בכל חקת הפסח יעשו אחר: במדבר ט יב

לעני רש"י

אינקרינ"י. לחורץ (חורץ). רידודני"ל. עצם הירך.

רבינו הגנאל

ומשני ריש לקיש הכי קתני, אחד עצם שיש עליו כוית בשר במקום זה מבחוץ ואחד עצם שאין עליו כוית בשר מבחוץ ויש בו כוית מוח בפנים, יש בו משום שבידת עצם. והתנאי הכי ועצם לא תשרבו בו אחר עצם שיש בו מוח במקום שבידה, ואחר עצם שאין בו מוח (במקום שבידה) ומה אני מקיים ואכלו את הבשר וגו'. ואסיקנא הוי [אומרן] אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח חייב. ומתבנין חוב לריש לקיש אבר שיצא מקצתו, פי' חוץ לירושלים ונפסל חותך בבשר עד שמגיע לצנצן ומפריש בין הבשר שיצא ובין הבשר שנשאר באבר שלא יצא וקולף, כלומר מפרשי הבשר הבשר שיש יצא, מפשיטו מן העצם עד שמגיע לפרק וחותך. נמצא חסר המופשט תלוי בפסח הבשר [ו]יוצא מחובר, על העצם, ושורף הבשר שיצא והעצם עמו, ושאר הבשר שהפשט מן העצם כשר ולרבי ריש לקיש למה אמרה המשנה שצריך קליפה עד הפרק הלא הוא שבידת העצם שלא במקום בשר [ו]אזני חייב, יקולף מן הבשר שיש ולא ישאיר באותו מקום בשר וישבר העצם. ומשני אבר חיישנין משום פקע. כלומר, כששובר העצם אינו מתפרק עמו נסירה אלא נסדק. חיישנין שמא יעלה הסדק במקום שיש יעלה הסדק במקום רבינא אלא נסדק. אבר שיצא מקצתו כר תנן תחת בסוף סמכתא זו הפגול והנוטר מטמא מטמאין את הידיים, אפילו (ו)אמרין מ"ט גזרו בו רבנן טומאה משום חשדי כהונה שלא יחשדו הנוגע בו כי לאכלו נגע בו, הלכך גזרו בו טומאה שלא יבוא ליגע בו כלל. וחד מתני אנוטר מפני שנתעצלו בו והניחוהו להיות נותר. חד מתני כוית טמא הידיים כאיסור אכילתו, מה איסור

אכילתו בכזית, אף איסור נגיעתו בכזית. וחד אמר כביצה כטומאת אובלין. איבעיא להו בשר היוצא חוץ למחיצתו ונפסל גזרו בו טומאה או לא. ואיתנין למפשט לה ממתני דתנן אבר שיצא מקצתו חותך כו' ואי אמרת גזרו בו אע"פ שחשוכו ומפרישו מן הבשר תנשאר באבר מבפנים מאי הוי, גג הבשר שבפנים נטמא מן הבשר שיצא. ושענין נגיטת הבשר בבשר ובפרישו מן הבשר כהנשא באבר מבפנים מאי הוי, ולשם רבינא מפרקי אפילו חתם רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהדרי, וכבר פירשנוהו בפרק בהמה המקשה לילד. ולשם רבינא מפרקי אפילו חתם רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהדרי, כלומר כיון דלחתיכה קאי כחתוך דמי ואינה טומאת בית הסתרים אלא טומאה גלויה היא, ובאלו חתיכה אחת נוגעת בחבתה. ושענין הא דתנן אבר שחור חותך בבשר ומפרישו ומה שבפנים כשר, בזמן שאין בשר היוצא כוית לא נחאת ליה טומאה כלל. תיש בשר שחור היוצא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה טהור מאי לא יוצא מחבורה לחבורה טהור. ללא דשבידת העצם צעם מה שבידת העצם לא פסול ליה אף יציאתו לא פסול ליה. ואקשינן א' הכי טהור ומותר הוא אימא סיפא והאובלו הרי זה בלא תעשה דהנתי בתורת כהנים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בכל לרבות היוצא, והבשר כל טהור יאכל בשר, לרבות בשר הפנימי שהוא מותר כמאן אמרו אבר שיצא מקצתו כו'. בשלמא למאן [דאמרן] ביוצא כביצה, מוקי כל בדלית ליה כביצה אלא כוית, הלכך עובר משום אוכל חוץ למחיצתו, ואין עובר משום יוצא, דהא לית ביה כביצה. אלא למאן דבעי ביוצא כוית הואיל והאובלו בלא תעשה לא אפשר בפחות מכזית אמאי טהור ומותר. ואסיקנא דאין דפסח דברי הכל לא גזרו בו טומאה, דבני חבורה זריזין הן, כי קא מבטיא לן יוצא בקדשים. ועלתה בתיקו.